

Rötter & Frön

Fröderydbygdens Forskarvänner

Förening för släkt- och bygdeforskare med anknytning till Fröderyds socken

Medlemsavgift
100 SEK/år

Plusgiro
413 25 17-6

Ordförande
Margareta Edqvist
Syrengatan 19
571 39 Nässjö
0380-106 29
margareta.edqvist@telia.com

Kassör
Lars-Åke Andersson
Sävsjövägen 23
570 12 Landsbro
0383-607 68
helen.larsake@telia.com

Sekreterare
Marie Danvall
Gärdesvägen 31
570 12 Landsbro
0383-608 06
mariedanvall@telia.com

Redaktör
Per Frödholm
Villa Klockliden
Klockvägen 10
374 53 Asarum
0454-32 61 73
326173@gmail.com

I detta lösa nummer

Några lästips från redaktionen...

- ⇒ Kyrkoherden som tjänar både Mammon och vår Herre.
- ⇒ Kan någon född i Fröderyd bli äldre än 100 år?
- ⇒ Sockenbarn och emigranter på samma kontinent.
- ⇒ Patron Carlsson i Årset laddar om.
- ⇒ En skvätt flytande *Fragaria vesca* och du pissar bättre.
- ⇒ Att dricka brunn, hjälper det en usling år 1761?
- ⇒ Amerikansk revolverman i Äsprilla.
- ⇒ Kommunal fattighjälpen för dryga 100 år sedan.
- ⇒ Fröken Limans leriga tillvaro.

Detta och mer till kan du bli upplyst om!

Dags att betala medlemsavgiften

Avgiften 100 kronor inbetalas å plusgiro 413 25 17-6.
Du kan också betala kontant vid årsträffen.
Med hälsningar
Kassören

Årets träff den 10 maj

*En dag med årsmöte samt diskussioner om och med våra anor
I år besöker Eva Johansson vår träff, läs mer å motsatt sida*

Till eftermiddagen är Njudungs släktforskarförenings medlemmar inbjudna

I vanlig ordning serveras kaffe med tilltugg och middag till en billig penning

ANMÄLAN SENAST 5 MAJ

till Lars-Åke Andersson adress enligt vänstra kolumnen

Välkomna hälsar styrelsen

Program

- 09.30 Fika
- 10.00 Årsmöte
- 10.30 Anbyteri och eventuellt utflykt
- 12.00 Lunch
- 13.00 Eva Johansson
- 15.00 Fika

Skriv för din släkt!

Text Eva Johansson. Helgerum Berggård. Gunnebo

Du släktforskar och samlar på dig mängder av uppgifter, kunskap och anteckningar. Du pratar om dina senaste upptäckter så fort du träffar dina barnbarn eller kusiner. Eller så säger du aldrig något till någon för du tror inte att de vill veta.

Vi som släktforskar blir kanske lätt lite nördiga och försvinner in i vår egen värld. Men helst vill vi nog dela med oss av allt vi får fram ur arkiven. Vad är det annars för mening med, egentligen? Att bara ha det i sitt eget huvud och sina egna pärmar? Och dela med andra släktforskare som förstår vad vi pratar om?

Då kan det vara dags att skriva din släktberättelse. Skriv för din släkt!

Vi både skriver och läser så mycket nu för tiden. Tidningar och böcker, statusuppdateringar, blogginlägg och sms. Jag tror att vi läser mer nu än för ett par generationer sedan. Därför tror jag att du kan nå dina släktingar, och framför allt yngre generationer, om du skriver din släkts historia så att alla som berörs av den kan ta del av den. Berättelsen kan skickas digitalt, skrivas ut eller publiceras på en hemsida. Men framför allt bli läst.

Släktberättelsen som julklapp

2010 började jag släktforska. Jag läste en distanskurs på Mittuniversitetet, eftersom jag bor en bra bit ut på landet utanför Västervik. Mitt examensarbete på kursen blev en släktutredning om min mans fars släkt. Vi skulle redovisa det som en mindre uppsats. Den blev min julklapp till maken det året. Det som var svårt var att hålla igen och inte i förväg avslöja de spännande upptäckter jag gjorde om hans släkt. Jag ville så gärna berätta, men en julklapp ska ju vara en överraskning.

Ge bort en släktberättelse i julklapp till dina nära och kära! Eller som födelsedagspresent till dina barn eller syskon. Då finns den kvar även för kommande generationer. Vill man kosta på kan man låta trycka böcker. I små upplagor blir de förstås ganska dyra, men fint blir det.

För mig har det blivit naturligt att ta min släktforskning ett steg längre än att bara registrera uppgifterna och göra släkträd. En förklaring är att jag råkar vara en skrivande människa och arbetar som journalist. Men jag tror att de allra flesta kan skriva sin släktberättelse, man måste inte vara proffs.

Skapar intresse

Jag är inte nöjd med att bara få fram uppgifterna från kyrkböckerna, med namn, årtal och platser. Detta steg är grunden i min släktforskning, det som släktberättelsen bygger på. Men slutmålet är alltid själva berättelsen, att jag kan

delat med mig till min familj och släkt så att de blir intresserade och får förståelse för varifrån de kommer.

Efter att jag gett maken berättelsen om hans släkt som julklapp frågade mina barns pappa (vi är skilda) om jag kunde ta reda på lite mer om hans mormor och morfar. Då hade jag blivit så biten av släktforskning att jag genast satte igång. Under ett par tjänstlediga månader forskade jag om hans släkt och skrev en till slut ganska lång släkt-historia, som snart ska tryckas som bok på ett hundratal sidor.

Mina två vuxna barn har läst släktberättelsen och blivit intresserade av sin släkt. Den äldste planerar att snart ta en sommaresemester och åka runt och titta på släktgårdarna i hans farmors släkt på Gotland och få se miljöerna där de bott. Sådant gläder en släktforskande mamma. Tack vare släktberättelsen blev också min svärdotter intresserad av att få veta mer om sin släkt.

Min egen släkt kommer till största delen från mellersta Halland och forskningen om den är långt ifrån klar. Om den skriver jag under hand som jag forskar och räknar med att det så småningom också ska bli en släktbok.

Föredrag den 10 maj

Den 10 maj kommer jag till er träff i föreningen och håller då ett föredrag om att skriva sin släktberättelse. Då går jag igenom sådant som kan vara bra att veta för dig som vill skriva om och för din släkt. Framför allt hoppas jag kunna inspirera dig som funderar på att börja skriva. Vid föredraget tar jag upp disposition och struktur i en berättelse, hur man kan variera och göra texten intressant, språkriktighet med mera.

Att skriva en släktberättelse innebär ju inte att skriva en roman. Men med ett läsvänligt språk och en intressant historia blir den läst och ger dina släktingar möjlighet att få mer kunskap om de anor ni har gemensamma. Det är du som sitter inne med alla fakta och det är din uppgift att förmedla dem så att inte ditt släktforskningsresultat bara stannar hos dig.

Det är inte farligt att försöka skriva din släkt-historia. Var inte rädd för det! Nu är det ingen sträng lärare i folkskolan som ska rätta din text, ingen jury som ska bedöma den. Det är din egen berättelse, det är du som äger den och som skriver den som du själv vill.

Läs mer:

www.slaktforskaren.se
info@slaktforskaren.se

Utfärd 2014 är en Hille-tripp i regnblandad sol. På fuktig skogsvägs hemfärd rullar vi till Hjulås soldattorp. En plats vaktad av en apel från soldatens tid.

Hille

bildrapport från en kevarn och ett soldattorp

Patron i Årset och hans fader

Text Per Frödholm

Nästa episod i patron Christian Carlssons historia, först en kort resumé av Lars-Åke

Han kom till Fröderyd och Årset 1857. Där köpte han 5/8 mantal Storegård. Hans namn var då Carl Carlsson, född i Bosjökloster i Skåne. 1864 stod bröllop mellan Carlsson och hans 21 år yngre flickvän Anna Helen Cratz som var född och uppvuxen i Ramkvilla. Hennes far hade ett garveri och titulerade sig som fabrikör. I Årset utvecklade de en omfattande rörelse. Utöver jordbruket hade de affär. Carlsson hade senare titeln handlare och därefter, som rubriken anger, patron. De förestod även poststationen som öppnades i Årset 1863 och därtill även gästgiveriet på orten.

En resumé av undertecknads tidigare och här publicerade forskning i familjen Carlsson/Fick

Patron Carlsson är som sagt bosatt i Årset Storegård. Han kommer inflyttande närmast från Ramkvilla. I Fröderyd sägs han heta Carl Carlsson och att han är född i Bosjökloster i Skåne. Carl är fel, Bosjökloster är fel, men födelsestämman stämmer. Rätt namn är Christian, rätt födelseplats är Görmentorp i Gullarp socken, Skåne. Att Bosjökloster sägs vara födelseort kommer av att Christian flyttar från nämnda socken 1838 som 13-åring till sin mors halvbror Göran Holmqvist i Ås, Ölseruds socken, Värmland. År 1841 kommer Christian till Lidköping, 1849 vidare till Jönköping. Christian flyttar från Jönköping Kristine, Östra kvarteret nr 23, till Ramkvilla 1856-12-28, han har rätt namn och rätt födelse-datum men fel födelseplats. Patron Carlssons moder är Ingrid Catharina Fick, född i december 1794 i Vanstad socken, Skåne. I C Fick är även bosatt i Årset.

De nya rönen om Christians fader

Anders (Andreas) August Carlsson (AAC). Sägs vara född i Karlskrona 1784-05-25, sägs även vara född 1781-04-24 och 1783-05-24 i samma stad. Jag har bläddrat igenom

Karlskronas tre församlingars (Stad, Tyska och Amiralitet) födelseböcker från 1781 och ett antal år framåt, men ingen AAC. Sedan tidigare vet vi att han kommer från Landskrona till Trollenäs 1824. Efter ett flitigt bläddrande i Helsingborgs och Landskrona stads kyrkoböcker samt Landskrona magistrats handlingar kan följande presenteras.

AAC är 1807-12-07 bosatt i Helsingborgs stadsförsamling, arbetar som bodgosse, senare bokhållare, hos handelsman Per Möller i hus 46-48. Han har sedel från Karlskrona. Efter ett idogt bläddrande bland stadens attester kan jag konstatera att någon inflyttningsattest, sedel, inte är bevarad.

År 1812 kommer AAC till Landskrona utan attest. Han bosätter sig i kvarteret Gamla Bryggan, hus 12-14, bor som inhyrd hos gotländske handelsmannen M E Unnerus. Yrket är handelsbokhållare, kort därefter handelsman.

Enligt mantal 1814 bosatt hos Unnerus, och är 29-30 år gammal. Nyttjar fickur av silver, tobak och brännvin. Mantal 1815 berättar att AAC idkar rörelse som handlare, äger fastigheten Nr 2 och 9 i kvarteret Kung Karls Varv i Nya Staden, äger 5/16 delar i finnskeppet Contenencer, brukar guldur, tobak och brännvin. Hans hustru brukar sidentyg. I hushållet finns även två pigor och i fastigheten finns fyra hyresgäster och deras tjänstefolk.

AAC är vigd 1814-11-20 på Bosarp (Bosarp socken, Skåne) med jungfru Anna Catharina Wred, dotter till traktör Nils Williamsson (Wilhelmsson) Wred i Helsingborg och dess hustru Magdalena Krook. På Bosarp bor A C Wreds syster Maria Magdalena Wred, vigd med kyrkoherde Rothstein.

AAC får två söner med A C Wred. 1815-09-07 föds sonen Fredrik Wilhelm i Landskrona, och 1816-12-15 föds sonen Andreas August i Landskrona, som avlider 6 månader gammal 1817-06-09 i samma stad.

På Bosarp, hemma hos sin syster M M Wred, avlider A C

(Forts. på sidan 6)

(Forts. från sidan 5)

Wred onsdagen den 11 februari 1818 klockan 23.45 efter tre månaders sängliggande av lungsot, i en ålder 25 år 1 månad och 5 dagar.

1818-09-01 bouppteckning efter handelsman And. A Carlssons fru Anna Catharina Wred, som avled i Bosarp den 11 sistlidne februari, arvingar änklungen och sonen Fredrik Wilhelm 3 år gammal, vars rätt och bästa, i saknad av moderns frände på stället, bevakas av bagare N Fick. Summa tillgångar 379,19. Summa skuld 208,32.

Efter hustruns död flyttar AAC från sin fastighet och bosätter sig i samma kvarter men då i hus 13-14. Bor här med sonen Fredrik Wilhelm och med sin svägerska änkefru pastorskan Rothstein (Maria Magdalena Wred) och hennes dotter Emelie Magdalena. Fredrik Wilhelms förmyndare bagare Nils Fick bor i samma kvarter, i hus 15-16.

Bagare Nils Fick är född 1785-09-19 i Låremölla, Svens-
torp socken, Skåne. Son till möllare Erik Fick och Christina Segerström. Erik Fick är bror till patron Christian Carlssons morfar Christian Fick. Eller; Patron Christians halvbror Fredrik Wilhelms förmyndare Nils Fick är kusin med patron Christians moder Ingrid Catharina Fick.

Inflyttningsattest till Gullarp socken: *Före detta handlanden änklungen A A Carlsson är född den 24 maj 1784 (står 1781 men rättat till 1784) i Karlskrona. Kom 1812 från Helsingborg och skall nu vistas på Trollenäs. Har på de senare sex åren härstädes varken varit upptagen i husförhårens - eller kommunionlängder. Lämnas det betyg, att han har försvarlig kristendoms-kunskap, tillförne ordentligt nyttjat salighetsmedlen, samt är mig veterligen fri från äktenskapsförbindelse, han är härstädes icke för innevarande år mantalsskriven. Landskrona den april 1824, L Möller vice*

pastor.

AAC avlider 1848-07-28 enligt Östra Sallerups dödbok i Bosjökloster 62 år gammal, han efterlämnar ingen bouppteckning. Var och när han är född står fortfarande skrivet i stjärnorna.

Källor (ArkivDigital)

Helsingborgs stadsförsamling (Maria) AI:12 sida 47
Helsingborgs stadsförsamling (Maria) AI:20 sida 12
Helsingborgs stadsförsamling (Maria) AI:21 sida 18
Helsingborgs stadsförsamling (Maria) AI:23 sida 15
Helsingborgs stadsförsamling (Maria) EI:4 sida 3
Helsingborgs rådhusrätt och magistrat FIIa:29 sida 79 och FIIa:30 sida 190 och sida 306 samt Helsingborg mantalslängd 1807-12-07

Landskrona B:1 sida 1

Landskrona A1:6 sida 268 samt A1:7 sida 42 och 59

Landskrona stadsförsamling AI:8 sida 50 och 117

Landskrona stadsförsamling CI:8 sida 15, 25 och 247

Landskrona rådhusrätt och magistrat JIIa:3 (1746-1815) Bild 2980 (mantalslängd 1814)

Landskrona rådhusrätt och magistrat JIIb:5 (1814-1814) Bild 710 (mantalsuppgifter 1814)

Landskrona rådhusrätt och magistrat JIIb:6 (1815-1815) Bild 570 (mantalsuppgifter 1815)

Landskrona rådhusrätt och magistrat FIIa:21 sida 98

Bosarp CI:4 sida 242 och Svenstorp CI:2 sida 68

Tullstorp AI:1 Bild 83 och Gullarp HII:3 Bild 150

Helle Schönberg

Meddelat av Lars-Åke Andersson

Under många år var Helle Schönberg från Partille medlem i vår förening. Han hade sina rötter i Ugglanäs under Frös-et Södergård. Där bodde mellan åren 1870 och 1897 familjen Nils Peter August Johansson Hult. Makan Lisa Stina Svensdotter var född på torpet medan maken var född i Asa och hade bott på andra platser i Fröderyd under uppväxten.

Alltnog, i Vetlanda-Posten den 29 oktober 2014 fanns en runa över Helle Schönberg. Han hade, står det inledningsvis, avlidit av en stroke och var 91 år gammal. I runan som är lång får man ta del av Helles hela liv, från födseln i Tranås och utbildningen där och sedan i Norrköping, lumpen i Eksjö och flytt till Göteborg.

Giftermål med Ulla Blad 1950 och barnens födelse. Han och familjen bodde i Malmö under några år innan det blev Partille. Han ägnade mycket tid åt släktforskning och gick till djupet både på sina egna och på hustruns rötter.

Under sina sista år bodde han på ett seniorboende, där han enligt runan styrde och ställde och lade sig i det mesta. Både Helle och hustru Ulla var vid flera tillfällen med vid våra träffar.

Nytt i bokhyllan

Meddelat av Lars-Åke Andersson

Före jul kom en ny bok ut. Det är Stig Marz i Växjö som har skrivit den och Vrigstad Hembygdsförening som gett ut den. Boken behandlar alla som utvandrade till Nordamerika från Vrigstad socken.

Det var över 900 personer som reste under de omkring 80 år som amerikaemigrationen pågick. Stig har gått igenom både svenska och amerikanska källor för att i så stor utsträckning som möjligt hitta allt om sin sockens utvand-

rare. Den rena faktatexten är kompletterad med en mängd fotografier från såväl den gamla som den nya hembygden. Mest intressant tycker jag är återgivningen av brev som bevarats, i boken finns både brev från och till Sverige. I boken omnämns en handfull fröderydsfödda som hamnade i Vrigstad innan utvandringen. Det är väl värt att satsa de timmar det tar att plöja igenom de 450 sidorna.

Ur Fröderyds kommunalprotokoll

Meddelat av Lars-Åke Andersson

Vid kommunalstämman den 4.6.1899 valdes tillsyningsmän över Bettlare och Lösdrivare. Samt att inställa dessa hos kronofogden eller länsman. Valda blev Karl Holm, Hökhult, Johan Bredberg, Ljunganäs, Lars Värn, Årset och August Johansson, Notteryd.

Alla herrarna var betrodda män i socknen och hade genom åren ett antal kommunala uppdrag. Vid en stämma 1907 avgick Holm och Värn och ersattes med Frans Karlsson, Hökhult och Sven Johan Andersson Fröderyd by.

I Rötter & Frön från 2010 finns en artikel om Patron Carlsson i Årset. Där kan du läsa mer om honom. På ålderns höst, en bit in på 1900-talet beslöt det barnlösa paret Carlsson att testamentera två tusen kronor till kommunens fattiga. Det var en enorm summa vid den tiden och säkert många till glädje. Det vanliga var att den hjälp som utgick till fattiga var några tiotal kronor om året.

Ett lurfats resa genom tid

Text Per Frödholm

Under sommaren 2012 deponerar Blekinge Läns Hemslöjd en samling om cirka 4 500 slöjdföremål av skilda slag till Blekingearkivet, samlingen benämns Minnessaker. Ett större antal fotografier över slöjdalster från häradsutställningarna 1911-1912 i Blekinge ingår utöver minnessakerna. Häradsutställningen för Bräkne härad äger rum i Karlshamn 1912, på hotell Kung Karl.

Ett av utställningsföremålen är ett lurfat. Fatet är rikt dekorerat: en man och en kvinna med ett hjärta mellan dem finns avbildade i centrum av fatet. På fatet finns texten:

Justina C Liman 1783 april 13 Charlshamn

Är fatet en bröllopsgåva och vem är Justina, är hon bördig från och gift i Karlshamn? Efter många timmars grävande i kyrkoarkiv besvaras frågorna, men inte med de svar som förväntas.

Familj i lera

Justina föds i Karlshamn den 5 september 1758.

Födelsenotisen; *September 9 kristnades krukmakare Sven Limans och hustru Johanna Salbergs dotter Justina Christina, född den 5, bars av fru Hedvig Seldener, faddrar Madame Lena Lisa Thesmar, jungfru Anna Christina Bergman, herr rådmann Severin Andreas Offenbergl, herr proviantmästare Elmqvist och herr Carl Hager.*

Föräldrar är krukmakare/kakelugnsmakare mästare Sven Liman och Johanna Sahlberg, vigda i Karlshamn den 18 november 1757. Familjen bor på Ronnebygatan, hus 245. Hus 245 står i sydöstra hörnet Ronnebygatan/Kungsgatan, gatuadress Ronnebygatan 20.

Johanna föds i Karlshamn den 3 mars 1740, dotter till mätare Jöns Sahlberg och Kerstin Jeppsdotter. Jöns Sahlberg och Kerstin Jeppsdotter vigda den 8 november 1738 i Karlshamn. Jöns avlider den 5 oktober 1773, 68 år gammal och Kerstin avlider den 25 november 1770, 70 år gammal;

Bouppteckningen: *Anno 1771 den 24 maj anställdes bouppteckning hos borgaren och mätaren Jöns Sahlberg efter dess avlidna hustru Kerstin Jeppsdotter, som med döden avled förlidit år den 25 november och lämnat en dotter efter sig som nu är i andra gifte med kakelugnsmakaren Erik Sundell, egendomen uti löst och fast uppgavs av änkan (...). Fastighet hus 323 Hantverkaregatan. Boets tillgångar 1 390 daler.*

Mästare Sven Liman avlider den 7 mars 1768 av hetsig feber 44 år gammal och begravs den 11 mars i 3:e jorden.

Bouppteckningen; *År 1768 den 15 juli hölls bouppteckning hos änkan hustru Johanna Salberg över kvarlåtenskapen från dess avlidne man och make, kakelugnsmakaren mästare Sven Liman, som den 6 mars sistlidne, med döden avgått, tillaga skifte och delning emellan änkan och hennes*

med bemälte dess avlidna man sammanavlade 2ne barn, dottern Justina Christina på 10de året och sonen Johannes 5 år gammal. Egendomen uppgavs av änkan (...). Boets tillgångar cirka 1 288 daler, boets skuld cirka 377 daler.

Konserverad änka

Änkan Johanna Sahlberg gifte den 23 december 1769, före morgonbönen i kyrkan, om sig i Karlshamn med kakelugnsmakare mästare Erik Sundell. Erik är bekant med änkan och dess förre make då Erik är gesäll i mästare Limans verkstad. Erik avlider den 17 november 1792, 56 år gammal, och begravs i 3:e jorden.

Bouppteckningen; *År 1793 den 16 mars förrättades av underskrivna häradshövding och rådmann bouppteckning över kvarlåtenskapen efter kakelugnsmakaren mästare Erik Sundell här i staden, som avled den 17 november förlidit år. Lämnade efter sig änkan Johanna Sahlberg samt fem bröstarvingar, nämligen sönerna Sven och Gustaf, samt döttrarna Annika Maria, Erika, Johanna Christina Sundell. Avlidne Sundell lämnade även en omyndig styvdotter efter sig vid namn Justina Liman, dotter av änkan och hennes förre man kakelugnsmakare Liman (...). Boets tillgångar cirka 416 daler, boets skuld cirka 252 daler.*

Änkan Johanna Sahlberg avlider den 19 april 1794 genom att drunkna i en brunn 53 år gammal och begravs den 23 april i 3:e jorden.

Bouppteckningen; *1794 den 22 december hölls bouppteckning av underskrivna vice häradshövding och rådmann biträdd av värderingsman Schlyter efter kakelugnsmakare-änkan Johanna Sundell, född Sahlberg, vilken med döden avgick den 18 april innevarande år, samt efter sig lämnat med första giften en dotter vid namn Justina Liman 35 år gammal ogift, och under äktenskapet Sundell 5 barn, nämligen studenten Sven Sundell 24 år, kopparslagaregesäll Gustaf 22 år, Annika gift med kakelugnsmakare Sallén härstädes, Erika 15 år och Johanna 13 år (...). Boets tillgångar cirka 394 daler, boets skulder cirka 286 daler.*

Skånska resan

Justina Liman bor 1794 hos sina halvsyskon i föräldrahemmet på Ronnebygatan, hus 245. Hon arbetar som piga åt handelsman Johan Henrik Corvin i hus 35/36. Justina får här sitt efternamn felstavat av folkbokföringen till Lindman, vilket kommer att följa henne till slutet. År 1801 flyttar hon från Corvin till Ingelstorps socken, Malmöhus län. I Ingelstorps prästgård är Justina husjungfru åt kyrkoherde Anders Lanaerus och dess hustru Eva Jacobina Cerwin.

Justina lämnar Ingelstorp; *Prästsedel 1812, Nr 32, jungfru Justina Christina Lindman, född i Karlshamn år 1758, flyttad till Gyllerup. Äger försvarlig kristendoms-kunskap, begick nattvard sistlidne fastetid, sedel till Löderup den 4 juli.*

(Forts. på sidan 9)

Epilog

Justina sägs flytta till Gyllerup, vilket bör tolkas att hon flyttar till Gyllerups säteri. Ägare till godset vid denna tid är assessor Gilius Stoltz och dennes hustru Regina Cornér. Enligt mantalslängder över Gyllerups säteri 1813 och 1814 finns en drygt 50-årig hushållerska Christina i hushållet, husförhörslängden över Gyllerup säger att en hushållerska Christina, dock med helt felaktig födelsetid, flyttar till Karlshamn före 1818. Att Christina med fel namn och fel födelsetid är artikelns Justina bevisas av attesten nedan.

Jungfru Christina Lindman, som är född i Carlshamn den 14 december 1761, kom för 2ne år sedan från Ingelstorp till Gyllerups gård i egenskap som hushållerska, och flyttar nu för sjuklighets skull till hemorten, med hedrande vittnesbörd, ej allenast av dess herrskap om trohet och välförhållande uti tjänsten, men och, vad allmänna levernet angår, att hon utmärkt sig med ett kristligt anständigt och förståndigt uppförande, under det hon tillika ofta besökt Herrens hus och oförsummigen nyttjat de dyra nådens och salighetsmedlen, vilket all, under tillönskan av Guds välsignelse attesterar, Löderup den 14 oktober 1814, Johan Gram.

I Karlshamns husförhörslängd 1814-1818 hittar vi inhyse pigan Justina Christina Lindman med det felaktiga skånska födelsedatumet 1761-12-14, bosatt i hus 306. Hon flyttar sedan omkring i Karlshamn som inhyse och piga: till hus 323, till hus 235, till hus 201 och slutligen till hus 123.

Jungfru Justina Christina Lindman avlider av flussfeber (lufttröskatarr) i Karlshamn 62 år gammal den 12 februari 1821 och begravs den 15 i 2:a jorden.

Vem lurfatets Justina är har besvarats. Det som förbryllar är fatets motiv och datum 1783 april 13. Fatet bör vara tillverkat i Karlshamn av hennes styvfar mästare Erik Sundell, eller av en gesäll. En teori är att giftermål skulle ske men av någon anledning sprack trolovningen och Justina levde ogift i återstoden av sitt liv och avlider med fel efternamn och fel födelsetid.

Källor

Hemslöjdens arkiv, Blekingearkivet
Hörups kyrkoarkiv och mantalslängder
Ingelstorps kyrkoarkiv
Karlshamns kyrkoarkiv
Karlshamns rådhusrätt, bouppteckningar

Post skriptum

År 1912 när fatet ställs ut ägs det av Karin Santesson på Janneberg. Sedan början av 1980-talet finns fatet på Karlshamns Museum.

Bild på fatet; swe-gen.se/karlshamn.html

Fröderyd via Malmö till Amerika

Poliskammaren i Malmö D3:66 (1912) Bild 730

Utvandrade med öresundsångare från Malmö den 19 mars 1912, via Cunardlinjens agent.

Hemmason Paul G Pettersson, 19 år, Fröderyd. Till Chicago Illinois. Passageraravgift 242 kr.

Se: Fröderyd C:8 sida 42. Fröderyd AII:1 sida 255 (Kallsjö). Till Kanada 1912-03-07 enligt församlingsbok. Paul Gerhard Petersson, född 1893-06-05 i Fröderyd, son till handlare Johan Zakeus Petersson och Amanda Helena Johansdotter i Kallsjö.

Poliskammaren i Malmö D3:66 (1912) Bild 730

Utvandrade med öresundsångare från Malmö den 19 mars 1912, via Cunardlinjens agent.

Arbetare Fredrik E Johansson, 23 år, Fröderyd. Till San Fransisco Kalifornien. Passageraravgift 375 kr.

Se: Fröderyd C:8 sida 41. Fröderyd AII:1 sida 235 (Hörnebo). Till Karlskrona stad 1911-02-13 enligt församlingsbok. Fredrik Efraim Johansson, född 1889-06-18 i Fröderyd, son till hemmansägare Johannes Gustav Johansson och Anna Lovisa Jonassdotter i Hörnebo.

Poliskammaren i Malmö D3:66 (1912) Bild 1200

Utvandrade med öresundsångare från Malmö den 23 april 1912, via Cunardlinjens agent.

Fröken Rut L M Kronström, 16 år, Fröderyd. Till Minneapolis Minnesota. Passageraravgift 272,50 kr.

Se: Fröderyd AII:1 sid 195 (Hökhult Andersgård torpet Aspelund). Till Nordamerika 1912-04-17 enligt församlingsbok. Rut Linnea Margareta Kronström, född 1895-07-30 i Aneboda, dotter till skräddare Josua Nilsson Kronström och Anna Lovisa Johansdotter i Hökhult Andersgård torpet Aspelund. Rut inflyttad 1912-04-03 från Visby stad.

Migration är att plantera om sitt släkträd i ny jord

De som röjde väg

Pionjärer från Fröderyd

Text Per Frödholm

År 1850 utvandrar två familjer från Fröderyd, de bör vara de första som emigrerar från socknen, officiellt. Personuppgifter och resedatum hämtade ur husförhörlängderna.

De som reser från Fröderyd är bönder på eller inte på obestånd, pigor, drängar och backstugesittare. År 1850 lämnar två familjer socknen, 13 personer inalles, för Nordamerika. Två år senare, 1852, lämnar sex familjer, inalles 21 personer socknen för Nordamerika. År 1855 reser en familj. 1857 kommer nästa våg med fyra familjer. Det är lite trevande i början innan den stora migrationen börjar, den som nästintill tömmer hela socknar på arbetsfört folk.

Dessa tidiga emigranter reser med stor sannolikhet från Karlshamn.

Pionjärerna från Fröderyd

Fröderyd AI:13 sid 58. Backstugesittare Peter Andersson Ljung, f. 1807-07-21 Fröderyd. Dess hustru Maria Elisabet Elmquist, f. 1807-06-25 i Björkö samt barnen Sofia Augusta 1833, Johanna Charlotta 1836, Emma Karolina 1839, Anders Johan 1842, Ida Kristina 1845 och Matilda Helena 1849. Till Nordamerika 1850 från Kullen Ljunganäs Södergård.

Fröderyd AI:13 sid 89. Brukare Nikolaus Petersson, f. 1808-03-08 Bringetofta. Dess hustru Lisa Johannesdotter, f. 1811-09-16 Vallsjö samt barnen Anna Sofia 1832, Johanna 1835 och Johan Magnus 1841. Till Nordamerika 1850

från Fröset Södergård.

Dagspressen rapporterar

I augusti 1853 kan vi i tidningen Karlshamns Allehanda läsa en notis att båten Amalia Maria hade avgått från Karlshamn med 196 emigranter från olika håll, *vilka alla funno fartyget wäl och beqwämt inredt*. Amalia Maria var det första fartyg som fraktade passagerare till New York direkt från Karlshamn. Amalia Maria var av 178 lästers vikt och ägdes av ett rederi i Stockholm. Rederiets ombud i Karlshamn var herr Lagerblad (...).

Färden med Amalia Maria har enligt rapporterna gått lyckligt. När sedan antalet amerikaresenärer vintern 1853-54 såg ut att öka, uppstod helt naturligt idén att sätta in fler fartyg på routen Karlshamn-New York. Under loppet av april 1854 införs upprepade gånger en annons i flera lokaltidningar under rubriken *Skeppslägenhet* och med bilden av ett vackert segelfartyg. Texten lyder: *I början av juni månad detta år bliver lägenhet för passagerare med ett nytt snällseglande fartyg direkt härifrån till New-York. Anteckningslista finnes att tillgå hos undertecknad Janne Camph*. I maj och juni utbröt ett litet annonskrig mellan å ena sidan köpmannen Janne Camph som nu agerade tillsammans med målarmästaren Andreas Lagerblad och å andra sidan redaren N Juhlin.

Camph och Lagerblad erbjöd överfart med *de af oss förhyrda emigrant-skeppen Cambria från Amerika, klipper-briggen Blohm från Norrköping och barkskeppet Magda från Stockholm*.

Ännu i början av juni annonseras om lediga platser på emigrantfartygen. Men först den 23 juli avseglade Cambria med inemot 400 passagerare och järn. Två dagar senare lyfte briggen Blohm ankar under befäl av kapten Kink och lastad med järn och 156 emigranter. Det sistnämnda fartygets avgång kommenterades i tidningen med följande ordalag; *Mätte alla dessa winningslystna menniskor icke blifva svikna i sina förhoppningar. De lära vid avseglingen ha yttrat sin belåtenhet med arrangemangen å briggen*. Det tredje av de fartyg som Camph och Lagerblad hyrt, Magda under befäl av kapten Österberg, avseglade den 9 augusti med järn och 122 passagerare ombord. Tidningen anmärkte; *Utvandringen härifrån går sålunda raskt undan*.

Carlskrona Weckoblad 1854-01-21

Dödligheten ombord på utvandrarfartyg, under sistlidna hösten avgått från Europa till Amerika, har varit ovanligt stor, på 28 utvandrarfartyg, vilka under november månad ankommit till New York hade icke mindre än 1 141 personer avlidit, samtliga passagerarna utgjorde ett antal av 13 762 personer.

Carlskrona Weckoblad 1854-02-01

Landskontoret i Växjö har gett pass för utvandring till Amerika till 343 personer, däribland 127 män, 74 kvinnor och 142 barn, ett riktigt utvandringsraseri.

Emigranter Fröderyd 1869

Se Göteborgs poliskammare EIX:1 sid 13 och EIX:1 sid 17

En fallen oxel

Tiden går och allt faller, träd faller och minnen faller i glömska. För drygt 120 år sedan var denna plats i Äsprilla bebodd av en familj. Huset var av karaktären torp. Arkivhandlingar berättar ett spännande familjeöde. Det knäckta trädet är en oxel. Trädet lär ha varit ett vårdträd. Efter troget vakande över platsen i decennier lämnar trädet över vården till naturen. Läs om familjen på sidan 18 och 19.

Foto: Lars-Åke Andersson

Johannes Emil Florén

Kyrkoherde och Bankir i Fröderyd

Text Lennart Ekström

Rubriken är kanske lite kvällspressbetonad. Om Emil Florén har det skrivits tidigare i Rötter & Frön bland annat i Våra kyrkoherdar av Lars-Åke Andersson. Jag vill här ge lite mer information. Det har nämnts om hans stora förmögenhet som han efterlämnade när han dog 1928. Hans tillgångar på 85 451 kr och 91 öre efter avräknade skulder har respekt med sig.

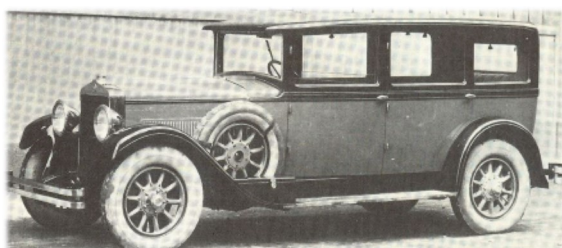
Hur mycket pengar är detta? I förhållande till konsumentprisindex 2014 blir det 2 362 857 kr. Man kan också se det i förhållande till konsumtion.

Vad kunde han köpa för dessa pengar? Om han hade velat imponera på sockenborna kunde han köpa det årets Fiat automobil för 4 450 kr, det blir 19 bilar att kanske ställas på rad längs den gamla häradsvägen genom Fröderyd samhälle. Eller om han ville imponera på bönderna, varför inte köpa in oxar för pengarna. 1928 kostade dessa 333 kr per ox. Tror inte prästängan räckt till för dessa 257 oxar. Nog skulle bönderna bli imponerade (?).

För att återgå till bankirverksamheten. Det har sagts att Florén var ekonomisk eller kanske snål. Alla tillgångarna som är uppräknade i bouppteckningen förutom fastighet möbler och inestående kyrkoherdelön var på drygt 86 000. Det är förvånande att det inte nämns några kontanter. Han hade kanske aldrig några lösa pengar därav snålheten. Alla pengar som han hade var placerade i bank eller i utlåningsverksamhet. Räntan låg vanligtvis på 4-5 %. Här fanns lån till Fröderyd skolklass på 2 000 kr (53 500), teologie studerande Eman i Lund 1 000 kr (26 700), studerande Hugo Fröderberg 300 kr (8 000), samt många bönder med små och stora belopp.

Eftersom han var ogift gick arvet till de syskon som var i livet när han dog samt till en avliden brors barn. Eventuellt till en systerdotter där man var osäker på om hon levde.

FIAT 525
sedan
1928

I Amerika bodde Florén i delstaten Kansas. Han ägde också 80 acre mark i Langley township. I Marquette bodde eller hade bott alla hans bröder och föräldrarna. Hans far Johan Magnus Petersson dog i McPeherson County 1884 vad jag har kunna utröna av tidningsartiklar. Han fick en tragisk död då han var på väg in till staden när hästen kom ner i ett dike varvid Johan M klämdes mellan häst och dikesväggen. Svårt skadad lyckades han ta sig hem men avled av skadorna. 1902 avled hans mor Sara Lisa Svensdotter Petersson. Emil Florén var med på begravningen. 1903 mötte brodern Samuel samma öde som sin far, det vill säga där häst var inblandad. En kall februaridag var han på väg med ett lass vete till staden, det var kallt och marken var frusen då vagnen som han körde kom över en kulvert och hoppade till varvid Samuel föll av vagnen så olyckligt att han hamnade med huvud och armar framför hjulen. Svårt sargad fördes han till ett hotell i Marquette men livet gick inte att rädda. I juni 1919 dog hans bror August. Han var den ende som var gift. Alla bodde i Marquette men i samband med att han gifte sig med sin Martina flyttade de till Texas. 1919 var makarna på besök i Kansas, August för att hälsa på sina bröder och Martina åkte till Nebraska för att träffa släkt där. Strax efter August kom till Marquette drabbades han av en stroke. Han fördes till sjukhus i Salina och avled där strax efter. Han blev som alla sina andra syskon och föräldrar begravd i Elim Lutheran Cemetery i Marquette. Brodern Anders dog 1934 och slutligen avled brodern Alfred 1944 sedan han under flera år varit orkeslös, Alfred kallade allmänt i Marquette för Klondike. Floréns syster Judith är avliden före 1902.

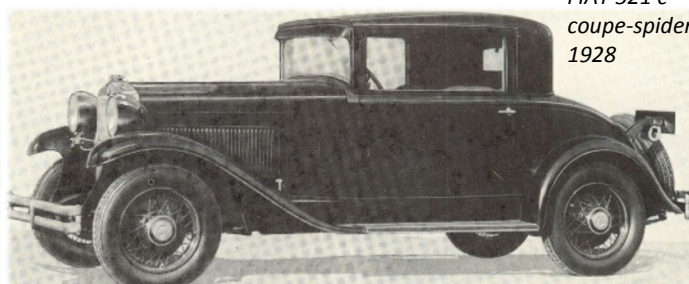

Swenson Swedish Immigration Research Center

Emil Florén studerade teologi i Amerika och var under många år Pastor i Salina Kansas. I Agustana College-Swanson Center finns ett fotografi av Emil Florén. I beskrivningen till bilden står det (svensk översättning): *Porträtt av Pastor Johannes Emil Florén (1859-) som var pastor inom Augustanasynoden. Han sitter på en karmstol. Han har mustasch och bär pastoral skrud.*

Källor: Tidningsartiklar, dödsnotiser från McPeherson Kansas med flera, Scandinavian amerikansk porträttsamling, The Agustana Synod historia 1830-1910 med mera.

FIAT 521 c
coupe-spider
1928

Från Skume till Gyldenbring

Text Nils Fredrik Beerståhl
(<http://joomla.heraldik.se>)

När assessorn i Svea hovrätt Erik Bring adlades 1654 med namnet Gyldenbring, anhöll han att få upptaga sin "fadermoders morbrors Sven Hjorts sköldmärke". Därför innehåller vapnet följderiktigt en hjort i silver stående på bakbenen i ett blått fält (Raneke: Svensk adels heraldik, tavla 80). Gör man sig besvär att forska i den nyadlade assessorns släkt, finner man att hjorten som sköldemärke där kan följas som ett ledmotiv mer än 150 år tillbaka i tiden till 1400-talets slut.

Erik Gyldenbring var född 1619 i Fröderyd i Växjö stift som son till socknens kyrkoherde Nicolaus Bringius. Både herdaminnet och Elgenstiernas ättartavlor anger farfadern vara kyrkoherden Nicolaus Andreae i Bringetofta men 1952 kunde Gunhild Almén visa i en artikel i Släkt och Hävd (s.106) att kyrkoherden i Fröderyd hette Nicolaus Johannis och bara var styvson till denna småländska Bringsläkts stamfader i Bringetofta. Modern Elin Nilsson dotter har således tidigare varit gift med Johan eller Jöns, om vilken man ingenting vet.

Vem var då farmoderns morbror Sven Hjort? I Stiernmans Suecia illustris kan man läsa: "Sven Pedersson Hjort har 1561 av Kung Erik XIV för sina trogna tjänster med adliga privilegier och sköldmärke blivit benådad, näml. en springande hjort uti ett blått fält, skrafferingen röd och blå och ovan på hjälmen två hjorthorn såsom själva brevet utvisar." I stort sett samma vapen som Erik Gyldenbring erhåller 1654 - fast man får kanske antaga att hjorten i Sven Pederssons sköld varit naturfärgad. För övrigt är det bara hjälmprydnaden som avviker.

Silfverstolpe (Historiskt Bibliotek 3, 1876–77 p. XVIII ff.) presenterar ett släkregister i Kammararkivet uppgjort av Rasmus Ludvigsson. Enligt detta var

Sven Hjort son till en fattig bonde Per Olsson och hans hustru Karin, dotter till Joen Månsson, som var Lars Skumes brorson. Han kallades av konung Gustav 21/11 1551 "vår trotjänare Sven Pedersson till Ljungsnäs" (Sandbergiska samlingen. FF 15271) och får 19/3 1562 frihet och frälse för sig och sina efterkommande på tre gårdar, som tillhört Lasse Skume. I Nils Henrikssons frälseransäkning kallas han Sven Pedersson till Ljungsnäs och sägas vara en "Kungl. Maj:ts hovtjänare, som nu förvärvat sig sköld och hjälm." Han var död barnlös 1578, då hans ofrälse arvingar omtalas (K.A. Smålands handl. 1578:11). Enligt en uppgift i Sandbergiska samlingen skulle Sven Pedersson ha blivit adlad redan av Kung Gustav I.

Enligt samma släkttavla (Rasmus Ludvigssons) var Lasse Nilsson Skume son till lille Nils Mickelssen och blev adlad av kung Hans 5/6 1499 (ÄSF har 1/10) med följande vapen: "en halv rödkronat hjort med grön kvist i munnen i ett blått fält och till hjälmtucken en hel hjortavia (det vill säga hornkrona)". (Se Raneke: Svensk Adels heraldik tav. 81.) Samtidigt fick han frälsfrihet på en gård i Ljungsnäs och fem andra gårdar "dem han säger sig lagligen hava fånget". När han 1516 gör ett jordebbyte med Karin Haraldsdotter (Lake) på Torpa skriver han sig "Lasse Skume till Limmared". Genom sitt gifte med Elin, dotter till häradshövdingen Broder Buth i Bragnum, kom han in i den mera betydande adeln, som blivit behandlad i tredje häftet av Äldre Svenska frälsesläkter (ÄSF). Där hänvisas till en uppgift i Palmskiöldska samlingen, att Lasse Skume blivit adlad redan 17/9 1484 av Sten Sture. Svägerskan Kerstin Brorsdotter hade med riksrådet Åke Hansson Tott en illegitim dotter Ingeborg, vars dotter Karin Hansdotter blev Johan III:s frilla och stammoder för den svenska ätten De la Gardie.

Lasse Skume omtalas mellan åren 1500 och 1510 som häradshövding i Ås och Kind, vilka befattningar svärfadern Bro(de)r Buth tidigare innehaft.

Han var död barnlös 1523, när hans ofrälse släktingar begärde att få tre av hans frälsegårdar till skatte. Änkan Elin Brorsdotter bodde 1535 på Ljungsnäs, som var hennes morgongåva men senare indrogs till kronan. Först 1562 återförvärvades gården av Lasse Skumes släkting Sven Persson Hjort. Då generalprofossen Olof Andersson 1566 sökte rappa åt sig Ljungsnäs, förklarades detta av att Sven Hjort tydligen detta år enligt rusttjänstlängden varit fånge i Danmark. (J. E. Almqvist i Herrgårdarna under reformationstiden s.295 f.) Både Ljungsnäs och Limmared, som Lasse Skume skrev sig till, ligger i nuvarande Tranemo socken i Kinds härad.

1466 tillerkändes en viss Måns Nilsson och hans bror gårdarna Vigby och Backa i Kinds härad som gottgörelse för att Gunne Biörsson slagit ihjäl deras far Nils Mickelsson. (Sandbergiska samlingen. FF 15305 s.1.) När Måns Nilssons sondotters man Per Olsson 1523 begär att få just dessa gårdar i arv efter Lasse Skume, bevisar detta att han är den icke namngivne brodern i dokumentet 1466. (Sandbergiska samlingen. ibid. s.2.)

Den som trasslat till Lasse Skumes släktförhållande är Jean Silfving, som velat identifiera hans far med frälsemannen Nils Mickelsson i Björnskog i Västra härad i Småland, död omkring 1529. (Genealogisk. tidskr. 1959 s.153 ff.) Den rätte Nils Mickelsson har i själva verket varit bonde i Kinds härad i Västergötland och död redan 1466. Jag tackar Stig Östensson i Växjö, som utrett detta genealogiska problem i brev 20/8 1994.

Tack vare att ett par medlemmar uppnått frälsestatus kan man på grund av lyckliga omständigheter följa en bondesläkt i södra Västergötland tillbaka till 1400-talets början – ja den äldste namngivne stamfadern Mickel bör vara född redan i slutet av 1300-talet – och sju generationer bakåt från prästsonen Erik Gyldenbring som adlades 1654.

En resa till Medevi brunn 1761

Text *Margareta Edqvist*

Vissa personer i ens släktforskning biter sig fast i ens medvetna mer än andra. Jag har en Johan Svensson i Myresjö som jag lagt ner mycket tid på, han har till och med fått mig att besöka Medevi brunn i Östergötland.

Vem är då Johan Svensson. Han är troligen född 1725 i april/maj månad om man ska tro prästens anteckningar 1761 i Myresjö dödbok. Jag har inte lyckats hitta honom i någon födelsebok, trots en del sökande i både i Myresjö och i grannförsamlingarna.

En annan släktforskare har noterat Sven Danielsson och Elisabeth Månsdotter i Gunnarshult, Myresjö som föräldrar. Kanske är det så men jag har inte lyckats knyta ihop detta ännu. Sven och Elisabeth gifter sig i Myresjö 1717, de får barnen Per 1720, Sven 1722 och Margareta 1724. Margareta är född 20 april 1724 så det är inte otänkbart att de får Johan ett år senare. Elisabeth avlider 1747: **Nov. d 15** blef änkan Elisabeth Månsdotter i Gunnarshult död 63 år.

När dyker då Johan upp, jo när han gifter sig 20 mars 1750 i Myresjö med Kerstin Månsdotter:

Martii d. 4 Lystes för drängen från Föreda Hwetlanda Sokn Johan Svensson samt Pigan Karin Månsdotter i Norrby. Copulerades d. 20 s. m. Morgongåfvan 30 Lod Silfver.

Kerstin är född 6 mars 1728 i Norrby, Myresjö, hennes föräldrar är Måns Arvidsson och Elisabeth Svendsdotter. Hon avlider 26 mars 1808 i Gunnarshult Norrby, Myresjö.

Johan och Kerstin fick barnen Jonas 26 juni 1750, Sven 19 juni 1754, han dog redan 10 oktober 1754 av okänd barnsjuka. Annika 20 oktober 1757 och Sven 24 februari 1760. Kerstin blir ensam med tre små barn 11, 4 och 1 år gamla när Johan avlider 1761. Den 13 mars 1763 gifter hon om sig med Johan Nilsson (1732-1808), de får en

son Johan född 20 maj 1764.

Jag härstammar från dottern Annika som gifter sig 1780 i Myresjö med Jonas Månsson (1756-1814), de är bosatta i Herrtorp, Lannaskede församling. De får flera barn varav min anmoder är dottern Lisa (1783-1857) som gifter sig 1805 i Lannaskede med Johan Månsson (1775-1859) från Ljunganäs Korpralsgård, Fröderyd.

Jag sökte och sökte efter honom i dödboken för Myresjö men utan resultat, tills jag fick syn på en Not, vilken fick mig att börja fundera över varför reser en man från Myresjö till Medevi brunn 1761. Hur vanligt var det?

Not. att en man Johan Svensson i Gunnarshult Norrby av värk och utslag i kroppen halftannat år plågad, reste med svaga krafter till Medevi brunn d 20 juni, men måste efter några dagar therifrån, dödde under vägen i Säby sn oppå Trumsl. bostället Grytebacken d 3 juli och begrovs i Säby ärligen och christel. d 5 ejusem, 36 år på 8 veckor när gl. införes här för efterverlden skull oansett det väl lärer vara i Säby Kkebok annoterat.

Givetvis sökte jag även efter hans dödsnotis i Säby församling:

Julius d 3, Johan Svensson f i Gunarshult i Myresjö soken, døde i Grytebacken då han kom från Medevi och hade ett godt beskiad.

Sommaren 2014 fick Johan mig att besöka Medevi brunn, han fick mig också att läsa boken *Dricka brunn* av Anders Hult som kom 2007. Jag ville försöka förstå vad som fick Johan att resa 16 mil för att bli kurerad. Han reste från Myresjö lördagen den 20 juni och avled i Säby fredagen den 3 juli, alltså 14 dagar senare. Hur stor del av denna tid tillbringande han resande, hur många dagar hann han vistas på Medevi brunn.

I boken kan man läsa om klassindelningen. Ståndspersoner, alltså adel, vissa kyrkliga funktionärer, en del borgare, brukspatroner med flera tillhörde första klassens gäster. Andra klassen som var den största utgjordes av allmogen. Sedan fanns det en kategori som var de så kallade gratisterna

eller fridrickarna (de kunde också kallas lasarettshjon eller uslingar).

För att komma i åtnjutande av den mer eller mindre fria vården måste man medföra intyg hemifrån, vanligen prästbetyg eller medellöshetsintyg. Resorna till och från kurorten samt uppehållet bekostade av hemförsamlingen eller genom bidrag från kurortens fattigkassor. Tydligt var det inte ovanligt att folk reste långväga, Sven Anders Hedin (1803), brunnsläkare skriver så här:

Många av dessa [fattiga] har kommit från mycket avlägsna trakter, ofta 15-25 mil från Medevi (...). De flesta hava framsläpat sig på sina kryckor, av värk och plågor utmärglade; somliga har genom församlingarnas omsorg blivit på vagnar fortskaffade, nödtorftigt försedda med kläder och föda; men alla har varit svaga och trånande [Med stark längtan] sjuklingar.

Frågan är vad kan jag finna mer för uppgifter om Johan. I Vadstena finns Medevi brunns arkiv, tyvärr börjar sjukjournalerna inte föras förrän 1773 så de ger mig ingen vidare information. Det finns Räkenskaper över gåvor till de fattiga från 1731, men jag är inte säker de ger något, men vid mitt nästa besök i Vadstena ska jag ändå titta i dem, kanske även i Lasarettjournalerna från 1773 för att få en bild av besökarna. Myresjö kyrkoarkiv hittar inga kyrkoräkenskaper i NAD:s förteckning.

Är ni flera som stött på personer i Fröderydsbygden som rest till Medevi eller någon av våra andra brunnsanläggningar. Nära Myresjö hade vi ju Lannaskede brunn, men tydligen upptäcktes inte den källan förrän 1774.

Några Fröderydsbor på samhällets baksida

Text Lars-Åke Andersson

Ett antal personer figurerar ofta i de kommunala protokollen. En del av dem skrivna på socknen andra som inhyses. Gemensamt för dem alla är att de levde under ytterst knappa förhållanden. Många av dem framhärdade med allmosor och lite stöd i form av spannmål och ved från kommunen. I denna artikel presenteras några av dessa personer som för inte så länge sedan traskade på Fröderydbygdens vägar.

Sara Lisa Svensdotter

En av de personer jag här ska berätta om är Sara Lisa Svensdotter född 9.2.1832. I husförhörslängderna är Fröderyd angiven som födelse församling men hon finns inte i födelseboken. Första platsen jag hittat henne på är Ljunganäs Korpralsgård, dit kommer hon som piga och årtalet tyder jag till 1853 och att hon flyttar in från Lannaskede. I denna grannsocken har jag inte hittat henne.

I denna tjänst är hon kvar till 1861 då hon flyttar till Ljunganäs Södergård. Året därpå går flytten till Målen i Ramkvilla socken och 1864 till Broddatorp i samma socken och två år senare finns hon i Urås, fortfarande Ramkvilla. År 1867 kom hon åter till Fröderyd och Gärdeskvarn. På alla dessa gårdar står hon som piga.

Hökhult Södergårds soldattorp blir nästa anhalt men nu som inhyses, då är årtalet 1868. Den 10 augusti 1870 framföder hon en oäkta dotter som får namnet Johanna Amanda och sex år senare kommer nästa dotter Mathilda, född 7.11.1876, även hon utan angiven far.

Kommunalstämman beslutar 1878 att Sara Lisa och hennes två barn skall flytta till änkan Anna Lisa Andersdotter men hon är fram till 1882 skriven som inhyses på soldattorpet. Mamman och de två döttrarna skrivs 1882 på socknen.

Enligt kommunalprotokollet bor hon och barnen 1883 hos "Johanna vid broen". Det torde vara Johanna

Johansdotter i Brostugan under Hultatorp Västergård, en nybliven änka. Där var de kvar till 1887 då Peter Svensson i Röshult tog hand om dem och ytterligare en kvinna, Johanna Fröderberg, för 20 kronor samt 2 kronor för att de skulle hämtas (det är en mil mellan Röshult och Hultatorp. Han tröttnade förmodligen efter en tid för 1891 bär det av till socknens norra del igen och nu är det Carl Svensson i Ljunganäs som tar ansvaret. Han får 25 kronor om året för detta.

Johan Nilsson, Hultatorp, tar över 1894 och då är priset 22 kronor/år. 1905 blir det åter Ljunganäs och nu till Alfrid Nilsson. Eller han fick i varje fall uppdrag av stämman att skaffa husrum och ved för henne under ett år. Döttrarna har flyttat från modern, mer om dem nedan. Vet inte hur detta gick till men 1906 är hon tillbaka hos Johan Nilsson. Han avsägar sig uppdraget 1908. Det löste sig dock på det sättet att Lisa Stina Svensdotter avled den 8 augusti just detta år, som dödsorsak är angivet magkräfta.

De båda döttrarna Johanna Amanda och Mathilda flyttade båda till Myresjö, den äldre 1888 och den yngre 1893. Johanna Amanda blev piga i Prästaboda och har efternamnet Lindahl. Efter ett år flyttar hon men det går inte att utläsa vart. Hon finns inte med på "Sveriges befolkning 1890", spåret upphör.

Mathilda kallar sig Svärd och återvänder till "På socknen" i Fröderyd 1896. Där finns hon till 1909 då hon flyttar till Bäckaby. Gifter sig där med Frans August Zakeus Svensson från Hättebo. De blir året efter torpare i Hässleberg under Rosenholm i Lannaskede och får tre barn. Mathilda bor kvar där till sin död 1950.

Samuel Gren

Samuel August Johannesson Gren född i Hökhult Assaregård 3.9.1846. Föräldrarna Johannes Samuelsson och Maja Lisa Håkansdotter var båda födda i Myresjö socken. De var ägare och brukare till en av Assaregårdarna i Hökhult. Gården överläts så småningom till sonen Anders Peter men

bodde kvar som inhyses tillsammans med övriga barn.

Samuel var konfirmerad i vanlig ordning men 10.9.1873 fick han flyttningsbetyg till "Utrikes ort", var det nu kan vara. Kanske var det Finland dit en yngre broder fått arbetsbetyg, årtalet i detta fall är inte angivet. Samuel var dock inte borta så länge. Han är tillbaka i föräldrahemmet i mitten av december månad samma år han reste, eller kom han inte iväg. Alltnog, både åren 1874 och 1875 tog han ut arbetsbetyg. Vart han var framgår inte i husförhörslängden.

När Samuel kom tillbaka från sin utrikesresa och på nytt fördes in i husförhörslängden har efternamnet Gren tillförts och det bär han med sig livet ut. I nästföljande längd står det "Sinnessjuk" som förklaring.

Båda föräldrarna avlider 1890. Modern 14.3 och fadern 28.12. Brodern som ägde gården blev änkling 1879. Efter föräldrarnas frånfälle sålde han gården och emigrerade tillsammans med barnen till Nordamerika 1892.

Här hade antagligen gjorts något förbehåll ty Samuel bor kvar som inhyses hos de nya ägarna. Han är skriven där till 1896 då han skrevs "På församlingen". Om han bodde kvar är obekant. Hur som helst dyker han upp i kommunalprotokollet 1905. Då erbjuder sig Lars Peter Värn i Årset Lillegård att utan ersättning ta emot honom. Lars Peter Värn var mycket engagerad i det kommunala och var bland annat under många år socknens fjärdingsman.

Förmodligen var Samuel Gren så pass arbetsför att han kunde arbeta för mat och husrum eftersom Värn tog emot honom gratis. Detta med gratis varade dock inte så länge för redan på hösten 1905 beslöt kommunalstämman att en ersättning på 50 kronor per år skulle utgå. Denna summa höjdes sedan succesivt och när Lars Peters son Johan tog över 1916 hade ersättningen höjts till 100 kronor årligen.

Samuel August Johannesson Gren avled den 8.7.1920 i en ålder av nästan 74 år. Dödsorsaken angavs till "Ålderdomssvaghet". Det fanns såle-

(Forts. på sidan 15)

(Forts. från sidan 14)

des en bakgrund till att ersättningen för hans vård höjdes. Den som lider och sedan avlider av ålderdomssvaghet kan väl knappast anses kunna försörja sig genom arbete.

Johanna Maria Andersdotter

Hon var född i Hulstsjö 17.2.1848 men kom tidigt med föräldrarna till Flat-hult där de hade en av gårdarna. Efter det att fadern Anders Samuelsson avlidit 1864 flyttade modern Lisa Johannesdotter med barnen till torpet Rosenlund under Flathult.

Där bodde de fram till 1875 då modern dog. Johanna Marias syskon hade vid det laget alla flyttat från torpet. Johanna Maria som har noteringen "svagsint" är skriven på Rosenlund med noteringen "bor på gården". År 1882 skrivs hon "På socknen". Hon fick 1879 en son, Anders Valfrid som dock endast levde fem veckor.

Johanna Maria bor, trots att hon är skriven på kommunen, kvar i Flat-hult. Att hon skrevs på kommunen gjorde troligen att det allmänna hade ansvaret. Av ett kommunalstämmo-protokoll från 1892 framgår dock följande:

*Om ingen anmäler sig att ta hand om Johanna Andersdotter från Flathult så måste hon underhållas genom sock-
engång med början i Angseboda och två dagar på varje 1/4 mantal.*

Att stämman vill ha någon som anmäler sig att ta hand om henne torde innebära att "bortauktioneringen" till lägstbjudande har upphört. Hur det gick i detta fallet har jag inte hittat men 1899 åtar sig J P Svensson i Sjöatorp under Huluboda att ta emot henne för 90 kronor om året. 1905 har summan ändrats till 85 kronor samt hälften av den ved som släktingarna ska leverera. Av denna hälft ska dock 5 kronor tillkomma Johanna. Den andra hälften av veden ska tillfalla kommunen.

Summan för att ta hand om henne ökade, 1915 var den uppe i 100 kronor samt 200 liter säd, hälften råg och hälften korn.

Som så många andra var det ålderdomssvaghet som ändade Johanna Maria Andersdotters liv. Hon

avled den 1 juli 1917.

Stugan till torpet Sjöatorp är den stuga som i dag finns i Fröderyd Hembygdsparck och flyttades dit i början av 1940-talet. När den stod på sin ursprungliga plats förekom spökerier och det var under den tid som Johanna var inhyst där. De upphörde först sedan hon "talat med spöket" och det skulle ha varit den som var far till hennes son. Men detta är ju en helt annan historia.

Lovisa Johannesdotter Berg

Hon har en bedrövlig biografi.

Dessa ord kan man läsa i Husförhörslängden för Fröderyd från åren kring 1875. Den som skrivit det är sannolikt kontraktsprosten och kyrkoherden Per Petersson som verkade i vår socken vid den tiden. Han syftar på Lovisa Johannesdotter som under sitt blott tjugotvååriga liv förmodligen inte hade många stunder av glädje.

Johanna föddes på Grenadjärtorpet 106 under Fröset Västergård. Föräldrar var den avskedade grenadjären Johannes Stör och hans tjugofyra år yngre hustru Anna Catharina Samuelsdotter. Johanna var bara tre år gammal när fadern avled. Fattigdomen stod för dörren. Det dröjde sedan bara tio år innan modern dog och Johanna stod föräldralös. Hon hade dock en åtta år äldre syster att luta sig mot. Förmodligen gav det inte mycket stöd för som 17-åring skrevs hon på socknen och de styrande beslöt att hon skulle tas in på Magdalenahemmet i Jönköping.

Magdalenahemmet fanns i flera större städer och hade startats för att ta hand om "fallna kvinnor". Hemmet skulle ge vård och uppfostran åt minderåriga kvinnliga förbrytare. Av detta kan man förstå på vilken bana den unga damen slagit in på. Hon ska kanske inte dömas för hårt för detta. Det var förmodligen det enda sätt hon visste för att överleva. Vad hon

gjort sig skyldig till har jag inte hitta i några handlingar.

Hur det nu blev kom Lovisa åter in på brottets bana. Den 23 december dömdes hon av Rådhusrätten i Eksjö till straffarbete i tre månader för första resans stöld *. Som gräddare på moset blev hon av med medborgerligt förtroende i ytterligare ett år och sju månader. Detta gjorde att hon knappast kunde få något ordentligt arbete.

Det tog bara till 1876 då det åter var dags att utföra straffarbete. Denna gång var det Rådhusrätten i Skövde som dömdes henne till ettårigt straff för andra resans stöld *. Därtill tre års förlust av medborgerligt förtroende. Därefter står hon som utflyttad från Fröderyd till Kristine

församling i Stockholm. Hon är dock snart tillbaka i födelsesocknen nu med efternamnet Berg och avlider som skriven där den 12 september 1877.

Varifrån tillnamnet Berg kommer är okänt men kanske var det något som hon fick under fängelsetiden eller under den korta tid hon var i Stockholm.

** Redaktörens not. Se:
Fångvårdsanstalten i Jönköping
DIIId:9 sid 294 och Kriminalvårds-
anstalten Mariestad DIIId:3 sid 175*

Född i Fredriksberg

Text Lars-Åke Andersson

Några dagar före jul 2014 blev jag kontaktad av Karin Lönnberg från Lingham i Östergötland. Hon sökte mer uppgifter om sin anfader född i Fredriksberg i Fröderyd.

Året var 1770 och till Gruvorna i Fredriksberg hade kommit en tysk, som hon sa, gruvsmed. Den 16 juni föds hans son. Dagen därpå är det dop och till dopvittne inställ- de sig fyra herrar som inte var precis från trakten.

Notisen i Födelseboken är enligt följande:

Den 16 juni född, och den 17 ejusdem döpt vid Fredriksbergs koppargruva, den första bergspredikan samma dag skedd, tyske gruvarbetaren därstädes, Carl Fredric Lehmans och hustru Maria Agnes Sinzenmeyers son, vilka, efter de närvarande 3ne Direktörer, herr kammarherre Clas Hinric Stedt, herr häradshövding Johan Key, och herr löjtnant Jöran Uggla, samt bolagsintressenten kronobefallningsman Amund Hagelstein, vart kallad Clas, Johan, Jöran, Amund

Förutom dessa fyra herrar var dopvittnena Christina Catharina Colliander i Fröderyd prästgård, bokhållare S Ålanders hustru Elisabeth Persdotter i Årset Storegård och hustrun

Sara Jönsdotter i Kallsjö.

Genom att googla på de fyra herrarna framgår bland annat att Clas Henrik Stedt var född i Svenarum socken och där hade ett järnbruk. Han bodde dock på Viresjö i Malmbäck socken. Johan Key var häradshövding i Norra och Södra Vedbo härad och ägare till Fredriksbergsgruvorna. När han avled bodde han i Lommaryd socken och begravdes där. Amund Hagelstein var landskamrer född i Ödestugu socken gift med dottern till direktören för Kleva kopparkopparbruk i Alseda socken. Bodde vid sin död i Hemmesjö socken (G).

Att dessa herrar skulle fara till Fröderyd för att vara dopvittne är naturligtvis uteslutet. Särskilt som barnet föddes dagen före dopet. De måste således ändå varit där för gruvbolagets räkning.

Makarna Lehman kom, enligt Karin Lönnberg, till Fredriksberg från Wismar i Tyskland. Wismar hade en gång varit en svensk provins. De flyttade senare vidare uppåt Östergötland. Under den tid de var i Fredriksberg finns de inte i någon husförhörslängd.

Fragaria vesca

Vartill våra växter duga

Text Lars-Åke Andersson

Smultron eller som de kallades förr, jordbär, är ett numera mindre vanligt bär. Att idag kunna plocka de röda söta bären och sedan göra saft eller sylt av skörden är det knappast någon som kan få ihop tillräckligt mycket för att det ska vara lönt att göra ett kok. Vad minskningen av smultron beror på vet jag inte men det kan vara förändringar i såväl jord- som skogsbruket som kan vara orsaken.

I de gamla örtaböckerna anges att smultronen har tio dygder, alltså att de är botemedel för lika många åkommor av olika slag. I Arvid Månssons bok från 1628 får man följande tips: Jordbäravatten, smultronvatten, ska drickas morgon och kväll av den som lider av gulsot. Om besvären sitter i luft- rör och lungor ger drycken lindring liksom droppade i ögonen om det är heta och röda.

Dekokten kan också användas till utvärtes bruk såsom att tvätta sår på skenbenen. Det går även bra att förbinda såriga ben med en klut som fuktats i smultronvattnet. Den som har besvär med att pissa bör inta en dos av drycken. Vid besvär med halsen rekommenderas gurgling med varm smultrondryck. Till den som är febrig och varm ska ges jordbäravatten två gånger om dagen och tre skedar varje gång.

Gammalt och lite nytt från socknen

Text Lars-Åke Andersson

Liemannen har dragit fram och skördat sina offer. Det är främst bland de allra äldsta han hälsat på men även några lite yngre har förts till sista vilan på kyrkogården.

Några gårdar har fått nya ägare med inflyttning som följd.

Socknens äldsta invånare är tre damer, alla födda 1923.

Fröderyd har av tradition varit en socken rik på föreningar men allt eftersom har den ena efter den andra lagts ner eller gått samman i större geografiska enheter. Kvar finns egentligen bara några som bedriver verksamhet. Det är förutom Hembygdsföreningen de båda Bygdegårdsföreningarna i Ingaboda och Årset samt Kyrkliga syföreningen och Röda Korskretsen.

Hembygdsföreningens årskrift, Hemböjda kom ut för 22:a gången i februari.

Omfattningen är 64 sidor i A4-format. Såväl gammalt som nytt behandlas: Vandring i Ljunganäs, En gravsten på kyrkogården och Byn Notteryd är några av de olika artiklarnas ämne. Årsskriften kan köpas genom denna förenings kassör som även är redaktör för Hemböjda. Den kostar 50 kronor plus porto 24 kronor. Jag har den även med vid träffen i Årset.

För 152 år sedan blev Fröderyd kommun. Av Sveriges alla landsbygdssocknar bildades 1863 kommuner. Den lokala verksamheten hade styrts av kyrkan men nu blev det två organisationer i socknen med olika ansvarsområden. I Fröderyd var kommunalstämman det högsta beslutande organet som under sig hade kommunalnämnd och olika styrelser som verkställande organ. Den kommunala indelningen verkade i 88 år.

För 64 år sedan, 1952, bildades Bäckaby storkommun av de fyra tidigare kommunerna Bäckaby, Fröderyd, Ramkvilla och Skepperstad. Sammanläggningen föregicks av en flera år lång debatt om hur det skulle bli. Ett visst samarbete hade förekommit tidigare bland annat hade Fröderyd och Bäckaby gemensam barnmorska och i Ramkvilla hade byggts ett för tiden modernt äl-

derdomshem gemensamt för Fröderyd, Ramkvilla och Södra Solberga socknar.

För 44 år sedan, 1971, bildades Vetlanda kommun där Fröderyd allt sedan dess ingår.

För 50 år sedan, 1965, gick en gammal verksamhet i graven. Poststationen i Årset lades ner. Det var 102 år efter det att den öppnats. Den dåvarande poststationsföreståndaren Lilian Johansson blev istället lantbrevbärare med Landsbro

som utgångspunkt. Den gamle brevbäraren, Josef Persmalm som kört på övertid tog pension.

Socknens sista skola lades ner 1986. Av de tre skolorna som fanns på 1950-talet är Ingaboda numera bygdegård, Årsets skola är ombyggd till två lägenheter och den sista som avvecklades är fritidsbostad för en holländsk familj.

Ingaboda bygdegård

Som stoff ur Moberg

Text Per Frödholm

Verkligheten överträffar dikten, sägs det. Det som finns återgivet här nedan får mig att tänka på Utvandrareposet av Vilhelm Moberg. Tänker särskilt på Karl Oskars broder Robert. En äventyrare med naiv längtan till det förlovade landet i väster, som går mot undergång i mötet med skojare och dödlig sjukdom. Arvet efter Robert är ett fickur, kamraten Arvids fickur. I utvandrarerna släpas det på en slipsten, i verkligheten nedan ett skruvstäd.

Prolog

År 1887, under hösten, återvänder Anders August Lindqvist till torpet Dalen under Äsprilla. Han kommer hem efter 18 år i Amerika för att dö hos sina föräldrar. Förutom sin sjukdom har han i bagaget bland annat en revolver och sex fickur samt ett skruvstäd. Anders August föds 1851-03-22 under Äsprilla Norregård och emigrerar till Amerika 1869-11-17. Han lämnar Sverige via Göteborgs hamn och en fri biljett, avseglar den 6 maj 1870 med ångfartyget Rollo till Hull, England.

Nio månader tidigare, den 24 februari, har brodern Karl Johan Israelsson (alias C Lindqvist) utvandrat från Äsprilla Norregård till Amerika. Det är med stor sannolikhet Karl Johan som betalar Anders Augusts biljett.

Ur dödboken 1888

Död Maj 20. Begravd Maj 26. Lindqvist Anders August Israelsson. Esprilla Norregård Dalen. 37 år 2 månader och 18 dagar. Ogift. Dödsorsak lungdot. Hemkom från Amerika förliden höst med genom lungdot bruten hälsa och dog hos sina gamla föräldrar. Efterlämnar ej obetydlig förmögenhet och ett kärt minne genom sin oskrymtade gudsfuktan.

Bouppteckning 1891

År 1891 den 7 september förrättades uti Hökhult Assargård laga bouppteckning efter Amerikanske medborgaren Anders August Lindqvist, som efter en kort tids vistelse hos sina föräldrar avled i torpet Dalen under Esprilla Norregård den 20 maj 1888 utan barn eller bröstarvingar, men efter sig lämnat såsom arvingar, föräldrarna, fadern Israel Andersson och modern Anna Karin Adolfsdotter i Dalen under Esprilla, därav är fadern I Andersson närvarande och uppger den avlidnes efterlämnade tillgångar i följande ordning:

- Kontanter utom begravningskostnaden 250 kr.
- Silver 35 kr. 6 stycken gamla fickur.
- Kläder 60 kr. 3 rockar. 2 par byxor. 3 västar och 6 lintyg. 1 hatt. 1 par stövlar. 2 par skor.
- Sängkläder 36 kr. 1 täcke. 1 par lakan. 2 dynor av fjäder. 1 bolster av dito.
- Diverse saker 29 kr. 2 nattsärkar. 1 revolver. 6 par armmanschetter. 1 skruvmejsel. 1 mindre tång. 1 skruvstäd. 1 förstoringsglas

Summa tillgångar 419 kr.

Att detta bo med tillgångar, utan gäld är rätt uppgett sådant det vid dödstillfället i Sverige hos mig finns, intygas under edlig förbindelse. Dag som förut, Israel Anders Son. Sålunda efter uppgift antecknat och värderat av Nils Danielsson. J A Andersson Hökhult, boupptecknings- och värderingsmän.

Min kommentar: Var är kofferten? Lösöret bör ju ha fraktats i något över Atlanten.

Beväpnad moder

År 1892 den 30 april inställde sig undertecknade på vederbörandes begäran att förrätta bouppteckning efter hustru Anna Karin Olofsdotter i Dalen under Esprilla Norregård,

som avled den 17 sistlidne januari och efterlämnade såsom arvingar numera änkemannen Israel Andersson och dem emellan sammanavlade barn sonen Karl Johan, går nu med namnet C Lindqvist, myndig och vistas i Nordamerika och dottern Anna Charlotta gift med hemmansägare Karl Holm i Hökhult Norregård (...). I boet finns bland annat en revolver, värd 5 kronor. Boets tillgångar 3 070 kronor och 64 öre.

Läs mer å sidan 19...

Källor

Fröderyd C:4 sid 529 och C:7 sid 169
Fröderyd AI:16 sid 26
Västra häradsrätt FI:60 sid 1097 och FI:61 sid 701
Göteborgs poliskammare EIX:3 sid 245

Oskrymtat namnskick

Text Per Frödholm

Anders August Lindqvists moders sterbhus har en fordran om 75 kronor och 17 öre hos J A Lindqvist i Tellekull under Rågsjö, Nävelsjö socken. Vem är denne Lindqvist? Svaret är att den skuldsatte är den avlidnas makes systerson, Anders Augusts kusin.

Det är lite märkligt att Anders August och hans broder Karl Johan använder namnet Lindqvist. Om de nu inte vill heta Israelsson är det närmare att heta Sjöström efter farfar eller Gren efter morfar, i stället för kusinens soldatnamn.

Anders August Lindqvist son till Israel Andersson, f. 1820-12-16 i Nederby Myresjö socken och Anna Catharina Adolfsdotter, f. 1816-12-25 i Fagerhult, Myresjö socken. Israel son till bonden Anders Svensson Sjöström och Margareta Jonsdotter. Anna Catharina dotter till Adolf Gren och Sara Johannesdotter (född i Fröderyd 1790).

Grenadjär 113 i Tellekull Johan August Lindqvist, f. 1842-03-24 i Myresjö, son till Isak Jonsson och Helena Katarina Andersdotter i Hjältaryd Nilsgård, Myresjö socken. Helena Katarina, f. 1801-05-12, samt är Anders August Lindqvists faster. Grenadjär Lindqvist har minst tre barn i Amerika.

Inte bara namnskicket utan även reseskicket

Anders August lämnar Nordamerika och sin broder för att resa hem till föräldrar. Är det en oskrymtad gudsfruktan som gör sig gällande, att en sista gång återse föräldrar och fosterland innan pärleportens öppnande?

Broder Karl Johan lever bevisligen i Nordamerika då modern avlider fem år senare, han är närvarande vid bouppteckningen genom fullmakt. Jag har försökt spåra honom via Ancestry och diverse Census på nätet utan säkra resultat. Bröderna bör ha haft kontakt med varandra under Amerika-perioden. Karl Johans kusins barn finns också på samma kontinent, vet de om varandra, *Mr. Lindqvist I presume?*

Källor

Myresjö AI:6 sid 27 och AI:9 sid 23

Nävelsjö AI:12 sid 3 och Alla:1 279

Nävelsjö C:6 sid 205

Västra häradsrätt FI:61 sid 701

Äsprilla - Hull - Amerika

Dagspressen om Rollos norrsjötrafik 1870

Kalmar 1870-05-25

Göteborg. I fredags avgingo för befordrande till Amerika med postångaren Rollo till Hull 400 emigranter.

Jönköpingsbladet 1870-09-22

Göteborg. Med postångaren Rollo, som i måndags morgon anlände från Hull, medföljde ett större antal återvändande emigranter, vilka till följd av saknad arbetsförtjänst i Amerika sett sig nödsakade att vända tillbaka till fäderneslandet.

Kalmar 1870-11-09

Göteborg. Postångaren Rollo avgick i fredags på sin sista resa till Hull för i år och kommer fartyget inom kort att företaga en längre resa genom Suezkanalen med Calcutta som destinationsort. Rollos turer komma att intagas av det här förut bekanta ångfartyget Hero. Med Rollo följde 175 emigranter.

Thomas Wilson Sons & Co.

Ett engelskt rederi som grundades 1840. Thomas Wilson ingick, troligen i början av 1850-talet, avtal med de brittiska atlantlinjerna om samtrafik för emigrantresor från Skandinavien via Hull och Liverpool. I slutet av 1860-talet hade emigranttrafiken växt så mycket, att rederiet tvingades att sätta in extrafartyg, så att tidvis tre fartyg i veckan avgick med uppemot 1 500 emigranter. Trots satsningar på trafik i Medelhavet och till Indien förblev rederiets bas Nordeuropatrafiken med bland annat emigranter från Sverige, Norge, Tyskland och Ryssland. Man lät bygga två fartyg speciellt för Göteborgslinjen, som tog 800-900 passagerare var: Orlando (1869) och Rollo (1870). Källa Wikipedia.

The ROLLO was built 1870 by C & W Earle in Hull, for the Wilson Line. Launched on 21.2.1870. She was a 1,437 gross ton ship, length 260.4 feet x beam 32.3 feet (...). she was sold in September 1909 to shipbreakers and scrapped at Einwarden. Källa:

<http://64.176.6.231/longstrom/shipsinformation.htm#ROLLO>

Sockenbarn på villovägar

Text Per Frödholm

I föregående nummer citerade och kommenterade Lars-Åke Fröderyd kommuns protokoll 1868. I artikeln fanns bland andra nämnda sockenbarnet Axel Gustav Nilsson, som auktionerades ut på socknen.

Lars-Åke kommenterade att någon pojke med detta namn inte kunde återfinnas. Inte så konstigt då pojken heter Anders Gustav Nilsson och inget annat.

Anders Gustav föds den 19 april 1854 i Hökhult Södergård. Son till Nils Jonasson och Anna Lisa Samuelsdotter.

Fadern född 1812-12-20 i Fröderyd, son till Jonas Gabriels-son (1781-07-08 till 1854-06-11) och Sara Nilsdotter (1785-03-10 till 1839-09-03) i Årset Norregård. Jonas är antecknad som vansinnig och dess hustru Sara super.

1839-09-03. Dog av vattusot och begrovs den 8 september undantagshustrun Sara Nilsdotter i Årset Norregård. Född 1785-03-10 därstädes. Föräldrar Nils Larsson och Lisbet Månsdotter. Gift med Jonas Gabriels-son i 36 år, 9 barn, därav 3 lever. Sjuklig länge. 55 år gammal.

1854-06-11. Dog av slag och begrovs den 18, undantagsmannen änklungen Jonas Gabrielsson från Årset Norregård. Född 1781-07-08. Föräldrar Gabriel Petersson och Lisbet Svensdotter. Gift med avlidna Sara Nilsdotter. Änkling 3/9 1839. 3 barn lever. Nära 73 år gammal.

Modern Anna Lisa född 1818-07-07 i Myresjö.

Anders Gustavs syskon:

- * Johan Peter, 1839
- * Jonas Magnus, 1840
- * Sara Lovisa, 1842
- * Johanna, 1845
- * Samuel August, 1847 (till Lenhovda 1862)
- * Eva Lisa, 1849 (se nedan)

Nils Jonasson brukar 1/8 Hökhult Södergård, men är utan bruk 1854. Ny ägare av gården är grenadjär Krans i Bäckgöl. Nils har tidigare brukat 1/2 Årset Norregård, gården lämnad 1853. Familjen flyttar 1855 till Skäravads kvarn under Hökhult Assargård, i kvarnen får livet en ny vändning för alla barn.

Fadern Nils Jonasson har följande anmärkning; utan råd, betyg till Linköping 1858-05-06, avlider av koppor den 6 juli 1860. Modern Anna Lisa avlider den 7 februari 1857 av bröstfeber. Bouppteckning 1857-02-23:

Laga bouppteckning förrättad efter avlidna hustrun Anna Lisa Samuelsdotter i Skäravads kvarn, som med döden den 7 dennes (avled) och efter sig lämnat sin make nu änkeman Nils Jonasson samt med honom sammanavlat 7 barn nämligen: sonen Johan Peter 14 år, sonen Jonas Magnus 17 år, sonen Samuel 8 år, sonen Anders Gustav 3 år, dottern Sara Lovisa 14 år, dotter Johanna 12 år och dotter

Eva Lisa 7 år. Till förmyndare för barnen föreslås barnens morbroder Anders Samuelsson i Glömsjö som är därtill skicklig och vederhäftig.

Egendomen: Skäravads kvarn samt tillhörande hus, 333 daler 16 skilling (+ lösören = 366 daler 42 skilling). Skulder: 318 daler 35 skilling 4 runstycken, behållning 48 daler 6 skilling 8 runstycken.

De tre yngsta barnen utackorderas enligt husförhörslängden av anhöriga. I husförhörslängden A1:16 återfinns un-

der Hökhult Assargård: I Skäravad frånfallna barn; Eva Lisa och Anders Gustav. Broder Samuel August är glasbruksarbetare i Lenhovda (Lenhovda A1:18 sid 252), han avled 1930-08-15 i Vetlanda (Sveriges dödbok).

Anders Gustav utackorderas till bonden Johannes Petersson i Fröderyd Södergård, där dräng. Tituleras senare inhyse. År 1876 rymd till Amerika.

Syster Eva Lisa utackorderas till bonden Anders Isaksson i Hökhult Assargård, där piga. Senare tjänst i Årset Södergård och i Fröderyd prästgård. Flyttar till Sjösås 1875-10-21, till talmannen för bondeståndet Nils Persson i Ringstorp. Flyttar tillbaka till Fröderyd 1876-10-19, Årset Norregård. Sedan flytt 1880-12-03 till Nässjö Gummagård, piga hos familjen Pleijel. År 1883-10-18 flytt till Höreda kyrkoherdeboställe, och 1886-03-16 lämnar Eva Lisa Sverige för Amerika.

Källor

Fröderyds kyrkoböcker, och då särskilt:

Fröderyd A1:13 sid 116. A1:14 sid 158. A1:15 sid 131 och A1:16 sid 118 samt C:5 sid 4

Västra häradsrätt FI:45 sid 859

Kartbild: Skäravads kvarn 1864, från lantmateriet.se

Socknens 100 +

Rut Linnéa Johansson

1900-12-04 till 2004-01-17 (**103 år, 1 månad, 1 vecka och 6 dagar**). Avliden i Eksjö. Född i Fröset Norregård. Dotter till hemmansägare Karl August Nilsson, f. 1849-05-02 i Fröderyd och Inga Lena Petersdotter, f. 1852-08-14 i Fröderyd, vigda 1875-09-04. Fröderyd C:8 sid 30 och Fröderyd All:1 sid 104. Notera anmärkningarna i födelseboken; Bland andra vägrar två bönder i Fröset att döpa sina barn. Rut Linnéa och grannens son döps 14 år senare.

Elna Charlotta Nord

1890-09-08 till 1992-01-16 (**101 år, 4 månader, 1 vecka och 1 dag**). Avliden i Hökhult Fröderyd. Född i Notteryd. Dotter till arbetare Peter August Johansson Nord, f. 1846-12-09 i Fröderyd och Emma Lovisa Lindqvist, f. 1851-06-08 i Bringetofta, vigda 1875-10-30. Fröderyd C:7 sid 67 och Fröderyd AI:20 sid 285.

Edit Hilma Emilia Johansson

1890-07-09 till 1991-01-16 (**100 år, 6 månader och 1 vecka**). Avliden i Lammhult. Född i Angseboda. Dotter till hemmansägare Peter Samuelsson, f. 1830-03-18 i Vallsjö och Matilda Lovisa Johannesdotter, f. 1854-05-21 i Bäckaby, vigda 1880 (hans andra äktenskap). Fröderyd C:7 sid 67 och Fröderyd AI:20 sid 1.

John Artur Edvin Petersson

1904-02-20 till 2004-07-11 (**100 år, 4 månader och 3 veckor**). Avliden i Vetlanda. Född i Hökhult Andersgård. Son till hemmansägare Anders Johan Petersson, f. 1861-11-23 i Fröderyd och Emma Sofia Andersdotter, f. 1862-05-22 i Norra Ljunga, vigda 1896-04-15. Familjen har 8 odöpta barn. Fröderyd C:8 sid 46 och Fröderyd All:1 sid 189.

Flera åldringar ur begravningsboken å sidan 22. Noteras kan att inga 100-åringar eller äldre avlider under 1800talet.

100 + statistiken

När det gäller redovisning av personer som dött i en ålder av 100 år eller mer räknar man dock med att kvaliteten i

statistiken är relativt god från början av 1800-talet. Till exempel avled mellan åren 1811 och 1820 totalt 38 personer som var 100 år eller äldre och decenniet därefter 56. Medellivslängden var förstas mycket lägre vid denna tid och dödsriskerna i alla åldersgrupper högre. En mycket mindre del av befolkningen uppnådde vad vi idag brukar mena med en hög ålder.

Ur den kohort som föddes år 1800 var det enligt folkbokföringen endast 13 personer som blev 100 år eller äldre. Tio av dessa avled vid 100 eller 101 års ålder, den äldste mannen blev 102 år och en kvinna blev 106 år gammal. Ungefär 67 000 personer föddes levande detta år. För den generation som föddes ett halvt sekel senare var det fortfarande mycket ovanligt att fylla 100 år: 33 män och 14 kvinnor av de 110 000 födda detta år (av vilka ett antal utvandrat och förstas kan ha uppnått hög ålder i exempelvis USA). Därefter har dock antalet 100-åringar ökat och av de personer som föddes år 1900 så upplevde inte mindre än 559 av kvinnorna och 121 av männen sin hundra födelsedag.

Vilken svensk person känd för något annat än enbart sin höga ålder blev äldst? Frågan är svår att besvara entydigt, eftersom det saknas en entydig definition på vem som kan anses vara känd och inte. I listan ovan över män som blivit äldre än 108 år finns Nils Elowsson som satt i Sveriges riksdag i mer än två decennier och även var chefredaktör för en lokaltidning. Elowsson blev 109 år gammal. En mer allmänt känd person torde vara historikern och professorn Curt Weibull, död vid 105 års ålder 1991. Weibull var över 100 år gammal när han publicerade sina sista vetenskapliga arbeten. Magnus B Nilsson som var trädgårdsmästare och kunglig hovleverantör, dog vid 105 års ålder 2011. Noteras kan också att författaren August Strindbergs yngsta dotter, Anne-Marie Hagelin var 105 år gammal vid sin död 2007.

Sammanställt av Per Fröholm

Bräkne härads dombok 1707-09-26. Angående rågångar. (...). Inkallades alltså dessa alla förenämnda vittnen, vilka efter avlagd ed med hand å bok var för sig, intygade som följer; Jöns Arvidsson, över 100 år gammal så mycket som sedan förleden Olsmässa (son till Arvid nedan), än de tockmärken som varit av ålder och för hans tid (...). Måns Svensson i Gummagölsmåla 57 år gammal, vittnar att hans moder Elin Trulsdotter i Hjärtsjömåla om 80 år, som tjänat hos Arvid i Belganet tills dess hon på sitt 18 år giftes ifrån Arvid, sagt att ingen annan fiskat i Kälkesjön än Arvid i Belganet, och när Arvid en dag rest ut att fiska har han sett på sjön en komma emot honom roendes, och att i det samma vattnet stått upp i skyn, varföre han vänt om, och icke tordes på åtta dagar resa till sina nät, men vet intet vad som mött honom, utan hava de sagt det varit spöke (...).

Åldringar med sikte på 100 +

1695. Latare. Cecilia i Fröderyd, född i Ljunga socken i Örsby, hemma i 10 år, tjänat salige mästare Nils och salige mästare Johan samt Sven i Hultsjö i 45 år, gift med Per Nilsson i Fröderyd i 45 år för detta, sjuk i ett år, död den 1 mars, 100 år gammal, begravnen öster för den lilla kyrkodörren.

1698. Måns Svensson i Ljunganäs, född i Ljunganäs, hemma i 24 år, gift med Elin Nilsson i 56 år, änklings i 17 år, avlat 5 barn, sjuk i 14 dagar, död den 10 juni, in emot 100 år gammal, begravnen mitt för vapenshusdörren.

1711. 2 dag påsk. Håkan Persson i Äsprilla, född i Bringetofta socken Drageryd, hemma i 30 år, gift med Elin i 70 år, änklings i 2 år, sjuk i 9 dagar, död för några dagar sedan, 102 år, begravd vid vapenshusdörren.

1718. 10 trinit. Sara Jonsdotter i Kallsjö, född i Tolg, hemma i 26 år, gift med Gudmund i 18 år, 3 barn, änka i 6 år, gift 2 med Måns Torsson i 20 år, 4 barn, änka i 40 år, sjuk av ålderdom i 3 år, död 8 augusti, 110 år, begravd vid lilla kordörren.

1726. Invocavit. Från Fröset Backagård gamla inhysekvinnan Anna Gertonsdotter, född i Lilla Fröset 1620, hemma i 10 år, tjänat i 37 år, gift i 10 år, änka i 50 år, en tid alldeles orkes-

lös, död den 21 februari, 106 år.

1751. 21 april. Gamla änkan Lisbet Håkansdotter i Ingaboda, född 1650 vid pass i Rösås Norregård, fader Håkan Månsson och moder Elin Mårtensdotter, tjänat först i Östergötland sedan hos gamle Stocke på Hallsnäs, kom sedan tillbaka hem till sina föräldrar, vilka bodde i Åskog, och strax gifte sig med drängen Olof Persson i Äsprilla Södergård, där fick hon med honom bruk, de var endast ihop i 4 år, han måste bort i kungens och rikets tjänst som triding, var över 40 år då hon gifte sig, avlat 4 barn, 2 söner 2 döttrar, 1 son död strax, 1 son 2 döttrar lever, mannen kom aldrig mer hem igen, utan lär ha blivit slagen vid Poltava, hon har dragit sig fram i stor fattigdom, bland annat i Äsprilla kvarn, därefter kom hon till sin dotter hustru Gunnel i Ingaboda, i många år sjuk och eländig samt sängliggande, död av ålderdom den 15 april, in emot 100 år, 99 år.

1754. 24 november begrovs änkan hustru Lisbet Svendsdotter i Frösö Västergård, född 1648 i Söreholmen Skepperstads by, fader löjtnant vid Kalmar infanteriregemente samt västra härads kompani Sven Götesson Brasbo, modern Elin Djursdotter rusthållardotter för Skepperstads Östergård. Hemma hos sina föräldrar så länge de levde, kom sedan till sin svåger Jonas ryttare för Solkaryd, där blev hon gift med fogden och fjärdingskarlen Daniel Esping, då varande i Kallsjö, 24 år gam-

mal gifte hon sig, avlat 6 barn, 5 söner och 1 dotter, alla barn är döda utom sonen Johan Fröberg. Änka i 27 år, flyttade från Kallsjö till Fröderyds by och sedan till Frösö by, sedan till Bråten i 1 år, och sedan 8 år i Strömmen, och sedan i Slottet, sedan i Gärdeskvarn och sedan sist i Frösö Västergård hos sina söner. Frisk ända fram till döden, 106 år gammal.

1784 den 13 januari dog och den 18 begrovs gamla pigan Lisbet Nilsson i Fröderyds backstuga. Född 1680 i december i Fröset Mellangård. Tjänade så länge hon förmådde, bodde sedan i nämnda stuga till sin död. Hade god hälsa tills hon var 90 år, sedan sjuk och sängliggande. 103 år gammal, ålderdomssvagh.

1785 den 23 oktober dog och den 30 begrovs avskedad soldat Per Gustavsson Lundman i fattigstugan. Född enligt uppgift 1682 i Hultsjö socken. Blev soldat 1715 för roten Nr 71 Biskopsberg under Västra härads kompani Kalmar regemente. Bevistade fälttåget i Danska kriget 1718. Avsked 1733. Gift 1 med Lisbet Johansdotter från Björnstorps Hultsjö socken, 3 barn, 2 söner och 1 dotter. Gift 2 med Anna Nilsson i Svinaryd. God hälsa till de sista dygnen då han var sängliggande. 103 år, bröstsjuka.

Källa

Fröderyd begravningsböcker 1688-1899.

Tre systrar, Eretia, Ida och Jakobina Parrau. Födda i Karlshamn 1830-1837. Foto före januari 1892.

Verksamhetsberättelse

Styrelsen för Fröderybygdens Forskarvänner avger här verksamhetsberättelse för 2014

Styrelsen har bestått av Margareta Edqvist, Nässjö, ordförande, Marie Danvall, Landsbro, sekreterare, Lars-Åke Andersson, Landsbro, kassör och Per Frödholm, Asarum, redaktör.

Medlemsantalet var vid årets slut 57 vilket är en ökning med 3.

I kassan fanns vid 2014 års utgång 6 379:03. Vilket innebär ett överskott med kronor 1 063. Ungefär hälften av överskottet är gåvor. Det finns ingen ambition att samla pengar varför det finns utrymme för en större förbrukning under kommande verksamhetsår.

Årsmötet hölls i samband med årsträffen i Årset Bygdegård den 11 maj. 15 medlemmar samt några ytterligare personer deltog. Utflykt gjordes till Fröset där Hille kvarn och Soldattorpet Hjulås besöktes. Vid träffen medverkade representanter för föreningen Smålands Husarer som presenterade sitt register över småländska ryttare.

Under året har medlemmarna fått ett nummer av medlemstidningen Rötter & Frön samt ett så kallat Sensommarbrev.

Styrelsen tackar alla medlemmar för förtroendet att få leda föreningen och har förhoppningar om engagemang för kommande verksamhetsår.

Landsbro i februari 2015

Margareta Edqvist

Marie Danvall

Lars-Åke Andersson

Per Frödholm

Vi har bytt ordförande

Herr Andersson mot fru Edqvist.

Nu är vi en jämställd styrelse:

50 % damer och 50 % gubbar.

Rötter & Frön gör skillnad

Hjulås

900